

ŁYŻWIARSTWO SZYBKIE W II RZECZYPOSPOLITEJ – CZĘŚĆ X

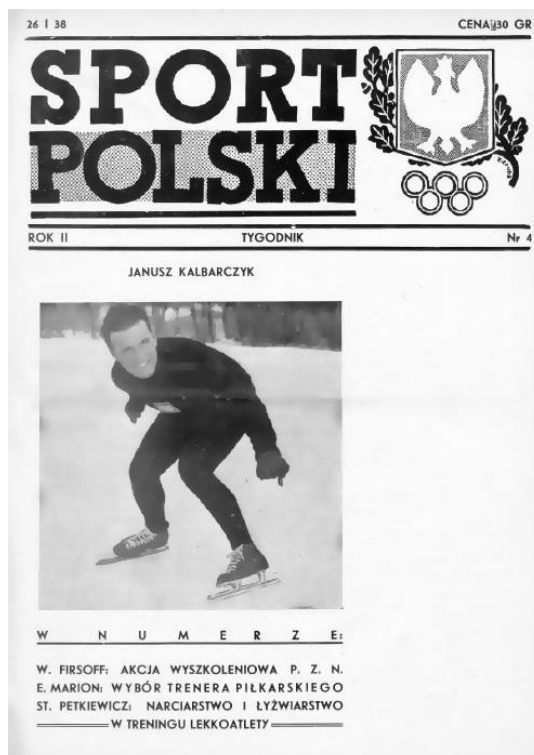
Rok 1938 r. był bardzo burzliwy dla wielu związków sportowych, w których dochodziło do licznych przesilen i zmian personalnych. Nie ominęły one i PZŁ. W lutym, po konflikcie z niektórymi członkami Zarządu, z funkcji prezesa ustąpił Edward Nehring. Do czasu zwołania walnego zgromadzenia jego obowiązki powierzono powołanemu w trakcie trwania kadencji wiceprezesowi Leonowi Chrzanowskiemu. Walne zgromadzenie PZŁ odbyło się 29 maja w Dolinie Szwajcarskiej. Wybrano na nim nowy Zarząd w składzie:

prezes   Leon Chrzanowski,
wiceprezes   Stefan Witkowski,
wiceprezes   kpt. Alfred Theuer,
wiceprezes   Jamont,
sekretarz   Zbigniew Noskiewicz
skarbnik   Zygmunt Nowakowski
członkowie – Józef Szczep, Jerzy Jurkowski, Aleksander Stenzel, Kowalski i Skulicz.

Tematem przewodnim dalszych obrad była organizacja mistrzostw Europy w łyżwiarstwie figurowym w Zakopanem w 1939 r. w czasie rozgrywania tam mistrzostw świata FIS. Ustalono, że nowym organem prasowym Związku zostanie tygodnik „Sport Polski”.

Po pięciu latach przerwy na fotel prezesa powrócił red. Chrzanowski. Do Zarządu ponownie wszedł też gen. Witkowski, a znakomitego niegdyś łyżwiarza figurowego Alfreda Theuera po raz czwarty wybrano wiceprezesem. Ten skład oznaczał silną reprezentację w PZŁ łyżwiarstwa figurowego.

Przed wybuchem wojny ostatnie walne zgromadzenia PZŁ odbyło się 23 kwietnia 1939 r. Przedłużyło ono mandat obecnego Zarządu oraz nadało godność członka honorowego gen. Stefanowi Witkowskiemu. Po sukcesie zakopiańskiej imprezy *Uchwalono wszcząć starania o uzyskanie organizacji mistrzostw świata pań w Polsce w r. 1940.*

Urzędowy organ prasowy PZŁ —tygodnik „Sport Polski”. Na okładce Janusz Kalbarczyk

Początek 1939 r. okazał się mroźny. Pozwoliło to na przygotowanie już w styczniu toru na stadionie Wojska Polskiego i rozegranie zawodów z udziałem naszych najlepszych łyżwiarzy, przygotowujących się do imprez mistrzowskich.

W styczniu, na wspaniale przygotowanym torze „Arkadia” w Suwałkach odbyły się mistrzostwa Polski. *Miasto przybrało odświętny wygląd a otwarcia zawodów dokonał sam pan starosta. Dookoła błyszczącego w słońcu, lodowego toru, zgromadziły się tysiące obywateli grodu. Wśród mężczyzn wygrał Kalbarczyk przed Lisieckim i Kowalskim, a u kobiet Nehringowa przed Kalbarczykową i Brzozowską. Mistrzostwo juniorów*

zdobył Dziapanow przed Wojną i Dynko.

Na 42. mistrzostwa Europy w wieloboju PZŁ wysłał trzyosobową reprezentację w składzie: Kalbarczyk, Lisiecki i Kowalski. Zawody odbyły się 4-5 lutego 1939 r. w Rydze. Po dobrym początku sezonu walkę o najwyższe lokaty zapowiadał Kalbarczyk. Nie do końca mu się to udało. Tak jego wyniki skomentował „Przegląd Sportowy”:

Kalbarczyk nie spełnił własnych zapowiedzi na mistrzostwach Europy w Rydze. Jego 9-te miejsce w klasyfikacji 26-ciu uczestników jest wynikiem słabym, tym bardziej, że na starcie zabrakło prawdziwej elity norweskiej.

Wyprawa dwu innych Polaków nie miała żadnego uzasadnienia. Nie widzimy powodu, aby uczyć się na mistrzostwach Europy, zajmując ostatnie miejsce. Trzeba zrobić początek u siebie w domu, a potem ruszać za granicę.

Nieco lepiej poszło naszemu mistrzowi w mistrzostwach świata, rozegranych 18-19 lutego 1939 r. w Helsinkach. Do zawodów przystąpiło 28 łyżwiarzy. Pierwszego dnia biegi rozegrano na miękkim lodzie i podczas ulewnego deszczu. W tych warunkach Kalbarczyk spisał się słabo, zajmując 23. miejsce na 500 m i 22. na 5000 m. W drugim dniu było dużo lepiej. Na 1500 m był 10., a 10000 m zakończył na 6. pozycji, co pozwoliło mu zająć w wieloboju wysokie 8. miejsce.

W 1939 r. po raz pierwszy w kobiecych mistrzostwa świata wystartowała Zofia Nehring. Odbyły się one 26-27 lutego w fińskim *Tammerfors* (obecnie Tampere). łyżwiarki startowały na czterech dystansach: 500 m, 1000 m, 3000 m, 5000 m. Zwyciężczynią zostawała zawodniczka, która wygrała trzy z czterech dystansów lub uzyskała najniższą sumę punktów.

Dla naszej zawodniczki bardzo pechowy okazał się bieg na 500 m, podczas którego upadła i dokończyła do na ostatniej pozycji. Przekreśliło to jej szanse na medal w wieloboju. Na 3000 m była już czwarta z czasem 6:57,9. W drugim dniu zawodów na 1000 m uzyskała czas 2:10,4, który uplasował ją 7. miejscu. Swoją klasę wielokrotna rekordzistka świata pokazała na najdłuższym dystansie. 3000 m pokonała w 11:07,0 co wystarczyło na wywalczenie 3. miejsca i zdobycie małego brązowego medalu. Mistrzynią świata w wieloboju została Finka Verné Lesche, Nehringowa zajęła w nim ostatecznie 5. miejsce.

Zofia nie wiedziała jeszcze wtedy, że ten występ był ostatnim w jej karierze. Pierwsza dama światowego łyżwiarstwa szybkiego, wielokrotna rekordzistka świata, pierwsza mistrzyni Polski z 1931 r. oraz multimedalistka tych zawodów zakończyła karierę sportową wbrew swojej woli. Pierwszym z powodów była wojna, ale ten dotknął wszystkich zawodników. Drugi, o wiele bolesniejszy, był związany z podpisaniem przez jej męża volkslisty. Z tego powodu po wyzwoleniu pani Zofia spotkała się z silnym ostracyzmem społecznym, co wykluczało jej powrót do łyżwiarstwa. Prasa nawoływała do unieważnienia jej rekordów i usunięcia nazwiska z historii polskiego sportu. Podczas, gdy jej rówieśnik Kalbarczyk odbudowywał polskie łyżwiarstwo ona musiała cierpieć za nie swoje winy i stać z boku. Wyszła ponownie za mąż zmieniając nazwisko na Krzeszczyk, pozostając do śmierci w zapomnieniu.

***

W ciągu niespełna 20. lat od odzyskania niepodległości sport polski, w tym łyżwiarstwo, przebył długą drogę. Początki były trudne i często chaotyczne, oparte jedynie na działalności społecznej. W tym okresie ważnym etapem było powstawanie związków sportowych a następnie ich konsolidacja w strukturach ZPZS. Swoją profil działalności zmieniały towarzystwa sportowe, z typowo rekreacyjnego na sportowe. Start Polaków w IO 1924 r. uzmysłowił władzom państwowym, że muszą aktywnie włączyć się w rozwój sportu, tak ze względów społeczno-kulturowych jak i politycznych. Efektem tych działań było powołanie PUWF i PW oraz Rady Naukowej WF. Działania te ujedyniły kwestie prawne i finansowe funkcjonowania sportu oraz nadzoru nad procesem szkolenia zawodników i kadr trenersko instruktorskich.

Polski Związek Łyżwiarski łączył w sobie dwie odmienne dyscypliny, co nie gwarantowało im równomiernego rozwoju. Największym mankamentem były obiekty. Wybudowano sztuczne lodowisko w Katowicach, które było impulsem dla rozwoju łyżwiarstwa figurowego. Łyżwiarstwo szybkie nie doczekało się sztucznego obiektu. Naturalny pełnowymiarowy tor do jazdy szybkiej powstał dopiero w 1928 r. w Warszawie, co w zasadzie ograniczyło rozwój dyscypliny do stolicy. Prowadzona przez Związek pod koniec lat 30-tych akcja promocyjna wśród młodzieży przyniosła zamierzone efekty, ale wszystko zniweczył wybuch wojny.

Co prawda w II RP na łyżwach jeździło bardzo dużo osób ale niewiele z nich podejmowało treningi. W 1938 r. Związek zrzeszał 38 klubów posiadających 529 czynnych łyżwiarzy (w tym 43 kobiety i 300 juniorów). W trakcie sezonu organizował ok. 25 zawodów.

Istotnym ograniczeniem rozwoju dyscypliny były braki kadrowe. We wspomnianym 1938 r. PZŁ posiadał zaledwie 12 wykwalifikowanych instruktorów (łącznie — łyżwiarstwa szybkiego i figurowego). Dla porównania, PZN miał ich 1100.

Z dużym uznaniem należy spojrzeć na sukcesy trójki naszych najlepszych zawodników dwudziestolecia międzywojennego: Kuchara, Kalbarczyka i Nehringowej. Pomimo niewielkiej liczby osób uprawiających łyżwiarstwo szybkie, dzięki ich sukcesom dyscyplina była bardzo widoczna wśród społeczeństwa. Zdjęcia na okładkach czasopism sportowych i obszerne relacje z zawodów przyczyniły się do rozpoznawalności i popularyzacji dyscypliny. Od ZIO w Ga-Pa w 1936 r. byliśmy reprezentowani na wszystkich najważniejszych zawodach, a w 1939 r. Kalbarczyk przygotowywał się już do startu w V ZIO, które miały się odbyć w 1940 r w St. Moritz.

Wszystko przerwał wybuch wojny. Wielu zawodników, działaczy i pasjonatów łyżwiarstwa ją przetrwało, a po jej zakończeniu ponownie podjęło żmudny trud odbudowy dyscypliny.

Prezydium Zarządów Polskiego Związku Łyżwiarstwa w II Rzeczypospolitej

początek kadencji	prezes	wiceprezes
09.10.1921	Aleksander Bobkowski	Leon Getter Wacław Zwolski
26.11.1922	Józef Haller	Henryk Krukowicz-Przedzimirski
08.03.1925	Józef Szejczer	Henryk Krukowicz-Przedzimirski
15.03.1927	Józef Szejczer	Jan Jankowski
26.04.1931	Leon Chrzanowski	Stefan Witkowski Alfred Theuer
02.04.1933	Stefan Witkowski	Roman Goebel Zygmunt Nowakowski
29.04.1934	Marjan Ludwik Friedrich	Roman Goebel Edward Nehring
12.05.1935	Edward Nehring	Stefan Grodzki Alfred Theuer
20.09.1936	Edward Nehring	Seweryn Słojewski Stefan Grodzki Alfred Theuer
29.05.1938	Leon Chrzanowski	Stefan Witkowski Jamont Alfred Theuer